

Lady with Carnations by A. J. Cronin

Copyright © 1935 by A. J. Cronin

Women of the Earth by A. J. Cronin

Copyright © 1935 by A. J. Cronin

Серія «MAGNUM OPUS»

Кронін Арчибальд Джозеф

К 83 Леді з гвоздиками. Жінка землі : роман, повість / Арчибальд Джозеф Кронін ; пер. з англ. Надія Марчук, Олександра Літвіняк. – Львів : Видавництво «Апріорі», 2024. – 240 с.

ISBN 978-617-629-820-5

У творах Арчибальда Кроніна, що увійшли до цієї книжки, автор порушує вічні теми кохання і самопожертви, сильної духом особистості, яка досягає своєї мети і не падає на коліна, попри грізні удари долі.

Головна героїня роману «Леді з гвоздиками» Кетрін Лорімер – успішна і багата жінка, власниця антикварного магазину. Вона опікується своєю племінницею Ненсі, яка прагне за будь-яку ціну стати великою актрисою. Кетрін і Ненсі несподівано виявляють, що закохані в одного чоловіка. Про подальший розвиток подій і всі перипетії з мініатюрою Гольбейна майстерно описано в романі.

Повість «Жінка землі» – історія про сімейні стосунки, з давніми таємницями, нездійсненими мріями і несподіваними поворотами долі. Одного дня село сколихнула звістка – у школі буде нова вчителька-практикантка Джес Лауден, незаміжня мати якої, будучи вагітною, втекла з цього села близько двадцяти років тому, бо не витримала цькування. Джес – красива, розумна і надзвичайно смілива дівчина, але так схожа на свою матір...

Уперше перекладено українською мовою.

УДК 821.111(410)-3

Переклад зроблено за виданнями:

Lady with Carnations by A. J. Cronin / Bello an imprint of Pan Macmillan,
a division of Macmillan Publishers Limited Pan Macmillan,
20 New Wharf Road, London N1 9RR
Basingstoke and Oxford, 2013

Women of the Earth by A. J. Cronin /
CreateSpace Independent Publishing Platform, Scotts Valley,
California, US, 2017

Photo printed with permission from The Estate of A.J. Cronin

Фотографія на звороті авантитулу надрукована з дозволу The Estate of A.J. Cronin

© Марчук Н., «Леді з гвоздиками», переклад, 2024

© Літвіняк О., «Жінка землі», переклад, 2024

© Гумецька М., обкладинка, 2024

© Видавництво «Апріорі», 2024

ISBN 978-617-629-820-5

ЛЕДІ З ГВОЗДИКАМИ

Розділ перший

Того дощового листопадового дня саме мініатюра Гольбейна привела покупців до «Вернона», бо більше нічого ціннішого на аукціоні й не було. Мініатюра, відома публіці як «Леді з гвоздиками», яку з абатства Рокстон трохи несподівано надіслала сім'я Кнеллерів, – витвір одночасно вишуканий і дивовижний. Це крихітний портрет мадам де Керсі, доньки посла при дворі Генріха VIII, написаний приблизно 1532 року, невдовзі після повернення Гольбейна до Лондона з Базеля, – у період творчого розквіту майстра.

Довга галерея була переповнена, коли рівно о пів на четверту винесли цю мініатюру. Торги розпочалися зі смішної ціни – дві тисячі гіней, але вона швидко зросла до п'яти тисяч, на мить зупинилася, потім зросла до семи, знову зупинилася, а далі зросла до дев'яти тисяч чотирьох сотень гіней, відсікаючи всіх конкурентів, окрім двох наполегливих. Тут торги призупинилися.

– Дев'ять тисяч чотиреста гіней.

Аукціоніст стояв за високою червоною трибуною, він мав охайну зачіску з проділом, його темна краватка була акуратно заколена перламутровою шпилькою. Він ввічливо і твердо повторив цифру, дивлячись на незворушне обличчя Бернарда Рубіна, який тим часом відвернувся вбік. Усе-таки Рубін, хоча ставка тепер була вищою за його попередню, здавалося, не бажав підвищувати її. Зрештою, однак, його заплющене око, якого майже не було видно під твердим краєм капелюха-котелка, замерехтіло, він кинув якийсь кислий погляд убік, і враз аукціоніст пробурмотів:

— Дев'ять тисяч п'ятсот гіней.

Одразу з'явився майже не помітний знак із протилежного боку зали.

— Дев'ять тисяч шістсот, — люб'язно зауважив аукціоніст.

— Дев'ять тисяч сімсот! — Рубін похмуро пішов уперед, але удача знову відвернулася від нього.

— Дев'ять тисяч вісімсот гіней, — заявив аукціоніст і повернувся до Рубіна.

Проте цього разу Рубін явно фінішував, вичерпавши свій ліміт, тож його обличчя тепер стоїчно відмежувалося від подій. О, старого Бернарда Рубіна на перше місце в торгівлі антикваріатом поставило його вміння знати, коли треба зупинитися.

— Дев'ять тисяч вісімсот гіней, — повторив аукціоніст, його погляд пробігся переповненою залогою.

Тиша.

— Востаннє — дев'ять тисяч вісімсот гіней.

Знову тиша, знаменна й остаточна, перервана різким стуком молотка.

— Продано за дев'ять тисяч вісімсот гіней... міс Лорімер.

Кетрін Лорімер тихо підвелася зі свого місця за довгим столом і попрямувала до відчинених подвійних дверей у кінці галереї. Кілька дилерів ввічливо розступилися перед нею, пробурмотівши свої вітання, але вона тільки ледь помітно усміхнулася і, здавалося, не звертала на них жодної уваги. Їй було не до снаги зараз щось їм відповідати, бо хоч вона і стійко трималася, та відчувала, як болісно пульсує серце від напруження тих останніх нескінченних секунд. Вона закохалася в цю мініатюру і могла б утратити її, якби Рубін ще раз підвищив ставку.

На сходах до неї приєднався старий Бернард, і вони спустилися разом у загадковій тиші. Його авто, чорно-срібляста модель «континенталь», надзвичайно велике та дороге, — Бернард ще не спромігся розказати всім про його вартість, — стояло на узбіччі. На порозі Кетрін і Рубін зупинилися, охоплені шумом транспорту, яскравим світлом і гулом на вулицях Лондона, через що аукціонний зал здавався тепер якимось далеким і нерально тихим місцем.

— Чи нам не по дорозі? — запитав Рубін. Так він завжди налякав на пропозицію її підвезти.

Уже була майже п'ята година дня, і Кетрін раптом вирішила не повертатися до роботи, а піти додому. Вона ствердно кивнула, потім, охоплена подихом дощу й туману, злегка здригнулася і швидко сіла в машину.

На Кінг-стріт було важко їхати через величезну кількість транспорту, проте на Пікаділлі авто взагалі часто стояло безпорадне в заторах, затиснуте омнібусами і таксі. Коли машина повзла, зупинялася і повзла далі, у напрямку Керзон-стріт, напівзаплющені очі Рубіна під вираженими семітськими бровами проникливо дивилися на Кетрін із дивною іронією.

— Ви забагато заплатили, міс Лорімер, — сказав він нарешті.

— Забагато для вас, ви мали на увазі, містере Рубіне?

Рубін тихенько засміявся.

— Можливо, можливо! — він легко погодився, зупинившись, щоб помилуватися ідеальним солітером* на мізинці своєї лівої руки. — У вас, мабуть, добре йдуть справи, коли можете так високо літати. Га, міс Лорімер?

— О, не так уже й погано. — Кетрін говорила абсолютно щиро.

— Ох, добре! Це чудово! Особливо коли з торгівлею тепер так важко. Ні клієнтів, ні грошей... немає роботи. Але ви можете заплатити десять тисяч за маленьку роботу Гольбейна. Ось так! Що ж, це занадто добре, щоб бути правдою.

Вуста Кетрін розтулилися, щоб відповісти, але знову зімкнулися. Натомість вона ледь помітно всміхнулася, і ця усмішка наче змушувала ставитися до неї з більшою повагою, а потім сіла в кутку, дивлячись вперед. Рішучість і холонокровність, завжди їй притаманні, сьогодні були особливо відчутні; але, як не дивно, під цим спокоєм ховалася, здавалося, імпульсивність, яку вона щосили стримувала. На дні її темних очей таїлися яскраві, світлі, життєствердні іскорки. Але здебільшого вираз обличчя Кетрін був сумний, а на широкому чолі вже вимальовувалася зморшка, ніби колись вона

* Солітер (заст.) — великий діамант в оправі. — Тут і далі прим. пер.

пережила миті великих труднощів і розчарувань. Утім, вона була вродлива: мала правильні риси і здоровий колір обличчя, теплі карі очі, пишне каштанове волосся. Її зуби були такі білі, що дихали свіжістю, навіть коли вона ледь усміхалася. Їй було не більше ніж тридцять п'ять. І все-таки цей спокій, самоконтроль, погляд кудись удалину надавали їй вигляду відстороненої та іноді навіть суворої жінки.

Просту темну шерстяну сукню вона явно вибирала поспіхом, а дешевий капелюшок, зсунутий трохи на потилицю, не пасував до сукні. Було зрозуміло, що одяг не має великого значення для Кетрін. Проте взуття ручної роботи з вишуканої шкіри на струнких, витончених ніжках усе-таки трішечки дихало марнославством.

— Звичайно, — лукаво зауважив Рубін, — якщо ви бажаєте отримати прибуток, скажімо десять відсотків, і немалі гроші готівкою...

Кетрін різко похитала головою:

— Дякую, містере Рубіне. Але якщо я розлучуся з тим Гольбейном, то за справжні гроші.

— Справжні гроші! Їх більше не існує. Принаймні не тут. Ні-ні! — Рубін усміхнувся і почав наспівувати, пародіюючи популярну пісню: — «Не знайдеш ні там, ні тут».

— Можливо, ні, — поглянула на нього Кетрін. — Тепер слухайте, містере Рубіне, і перестаньте кепкувати з мене. Я везу мініатюру до Нью-Йорка наступного місяця. І коли приїду туди, то продам її Брандту. Він тепер в Аргентині, але повернеться 12 грудня. Він купує Гольбейна. І купує його в мене за двадцять тисяч фунтів.

«Ох, Брандт, отже, це азартна гра», — раптом подумав Рубін із повагою. — Ну, ви розумна жінка, моя люба, але якби я був на вашому місці, то не ризикував би!

— Я можу собі це дозволити, — приязно відповіла Кетрін.

— Авжеж, авжеж... — Рубін кивнув поважно, як мандарин. — Звісно що так, люба моя, ви краще за мене знаєте свої можливості.

Він ще раз кинув на неї зацікавлений і дещо неприязний погляд, але вона вже мала суворий вигляд і явно не бажала про-

довжувати розмову на цю тему. У салоні авто запала тривожна тиша, і Рубін, щоб стерти неприємне враження, змінив тему.

— Як там справи у вашої маленької племінниці, Ненсі Шервуд?

Кетрін одразу зацікавлено обернулася:

— У неї все чудово, містере Рубіне. Вона щойно заручилася.

— О, це прекрасно. Хто щасливчик?

Уста Кетрін здригнулися.

— Я дізнаюся сьогодні ввечері. Маю запрошення на вечірку — познайомитися з ним. Це справді неймовірно, але так це відбувається тепер. Досить відрізняється від того, коли я була молодою...

— Але ви і тепер молода, моя дорога, — спритно вставив Рубін.

— О, дурниці! Ви знаєте, що я маю на увазі. Ненсі на два тижні їде в Ніццу відпочити перед початком нового спектаклю, повернеться, тягнучи за собою свого майбутнього чоловіка, наче нову сумочку.

— Ну-ну, тепер усе розвивається досить швидко, — усміхнувся Рубін. — Але за цим, однак, завжди стоять давні традиції.

Коли машина повернула на Керзон-стріт і зупинилася навпроти будинку Кетрін, Рубін востаннє пустив шпильку:

— Здається, Гольбейн усе-таки може стати в нагоді! — Він плескав її по руці, коли вона виходила з авто. — Якщо ви не продасте мініатюру, то чому б не вручити її як весільний подарунок?

Кетрін рушила до будинку, все ще чуючи дзижчання його тонкого глузування. Будинок розташовувався у новому кварталі офісних одноповерхових квартир. Кондиціонований, у стилі, схожому на бароко, — така розкіш та пишнота будівлі була образливою для її смаку, але Кетрін вважала це місце вигідним для свого бізнесу, крім того, це була добра адреса, що так важливо для її професії. Швейцар впустив її і провів до ліфта. Інший, з такою самою перукою з косичкою, відвіз її на шостий поверх і чемно вклонився, випускаючи з ліфта.

Хоча, пам'ятаючи своє просте походження і невибагливість, Кетрін ніколи не переставала дивуватися такому оточенню і справді часто черпала таємну дитячу радість від споглядання таких різноманітних об'єктів, як автоматичні поштові скринь-

ки або взуття лакеїв, а сьогодні ввечері її увага була зосереджена на інших турботах. Насупившись, вона розмірковувала над останніми насмішками Рубіна, запитуючи себе, звідки цей старий лис знав про її фінансові труднощі, визнаючи з несвідомим зітханням, що хоч він нічого не знав напевно, але, звісно, передбачав найгірше.

Щойно Кетрін увійшла до квартири, її обличчя розслабилося, на ньому з'явилася втома і збентеження. Вона таки визнала, що це був жахливий день зі збитковим клієнтом уранці, тож не мала часу навіть нормально пообідати, а наприкінці дня ще й ця божевільна пригода з купівлею мініатюри. Голова страшенно боліла, а стомлене тіло не хотіло триматися на ногах. Одним першовим жестом жінка зняла капелюшок і кинула його разом із рукавичками та сумкою на диван. Потім пішла на кухню, щоб заварити чай і зварити яйце.

За п'ятнадцять хвилин, коли вона сиділа на маленькій прохолодній цинковій лавці в цій крихітній, можна сказати, комірчині, а перед нею стояла порожня чашка та лежала на столі яечна шкаралупа... абсурдність цього моменту вразила її. Вона заплатила чотириста фунтів орендної плати за рік лише за це місце, а ще шістсот — за своє офісне приміщення. Вона щойно витратила десять тисяч на мініатюру. А її вечеря коштувала приблизно чотири пенси.

Кетрін розсміялася, аж сльози наповнили очі, але це були гіркі сльози, і якби вона дозволила їм политися, то, мабуть, зламалася б і розридалася б... Повернувшись до вітальні у своїй тихій квартирі, не багатій, але гармонійно умебльованій кількома вишуканими предметами, вона роззулася, згорнулася калачиком у кріслі та закурила. Кетрін курила рідко, тільки коли була дуже щаслива чи дуже сумна, а сьогодні ввечері її відчуття спустошеності було безмежним. Останнім часом справи йшли жахливо. Торгівля антикварними речами була хвилеподібною — то вгору, то вниз. Вона досягла вершини під час буму, як і всі решта, а тепер ця справа майже безнадійно занепала.

Звісно, Кетрін боролася і врешті-решт перемагала. Економила, де можливо. Хоч вона і не могла уникнути зобов'язань щодо

оренди на Керзон-стріт і Кінг-стріт, однак поставила свою машину на стоянку та скоротила особисті витрати до мінімуму. Але це було важко і гірко.

Кетрін рішуче відмовилася переглядати нюанси свого фінансового становища. У понеділок буде вдосталь часу для цього, коли вона знову поїде в банк на зустріч із містером Фарраром.

Окрім того, цього вечора смуток огорнув її душу сильніше, ніж зазвичай. Кетрін почувалася шалено самотньою. В очах рідних і друзів, навіть в очах світу, вона боролася за таку важливу річ, як успіх, і досягла його. І раптом пригадала, як починала: ось їй шістнадцять, щойно закінчила муніципальну школу та жила в будинку на дві сім'ї в Талс-Гіллі, вона — боязка маленька друкарка у «Твіс і Вордроп, меблі для дому», Дак Корт, Хай-Холборн. Її допустили на той склад дрібничок, бо її батько знав одного з власників, так само затятого нонконформіста, як і він; Кетрін аж здригнулася від однієї згадки про містера Твіса і від похмурого погляду містера Вордропа, незважаючи на те, що все відбувалося лише в її уяві.

Відтоді її життя змінилося. Тепер вона була «Антикою» на Кінг-стріт, у районі Сент-Джеймс, і на Парк-авеню в Нью-Йорку, знаною своїм смаком і декором, вважалася фахівцем з визначення періодів походження біжутерії та творів образотворчого мистецтва, і, мабуть, найвідомішою жінкою-антикваром у світі. Як це сталося? «Це сталося, — подумала вона похмуро, — тому що вона хотіла, щоб це сталося, тому що вона сама поставила свою кар'єру на перше місце в житті, люто жертвуючи всім, безжалісно загартовуючи це молоде боязке серце до боротьби з неймовірними труднощами і нахабством деяких людей». Вона за всяку ціну хотіла бути кимось. Ну, тепер це зроблено. Вона реалізувала свої амбіції, і — о! — яким же нікчемним виявилось її марнославство!

Задзвонив телефон біля її ліктя. Утомлена від цього приладу, що ускладнював їй життя (адже вона постійно залежала від його милості), Кетрін простягнула руку до слухавки. Це була її мати — телефонувала з Вімблдона, із затишної вілли, у якій Кетрін поселила її п'ять років тому.